

Pedagogisch beleidsplan 2018

Kinderdagverblijf Topkids

Biltstraat 101b

3573 AL Utrecht

info@topkids.nl

www.topkids.nl

Tel: 030-2310000

Tel. hoofdkantoor: 0346-214323

Voorwoord

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan van kinderdagverblijf Topkids Biltstraat.

Als ouder* heeft u graag zicht op de sociale omgeving waarin uw kind één of meerdere dagen per week verkeert en welke werkwijze wordt gehanteerd. Samen delen we immers de verantwoordelijkheid voor een deel van de opvoeding. Wij hopen u middels dit beleidsplan uitgebreid te informeren over onze werkwijze en gedeelde verantwoordelijkheid omtrent de opvoeding.

Kinderdagverblijf Topkids Biltstraat is opgericht in 1998. Per dag bieden wij in totaal aan maximaal zestien kinderen een hoge kwaliteit kinderopvang.

De kracht van ons kinderdagverblijf vloeit voort uit de kleinschaligheid van onze vestiging waardoor wij onze visie (kinderdagverblijf als verlengstuk van de huiskamer) kunnen waarborgen. Naast een professionele opvang is Topkids dé plek waar kinderen de kans krijgen om zich te ontwikkelen, plezier te maken en vriendschappen te sluiten. Bij ons leren kinderen zowel zichzelf als de wereld om zich heen ontdekken. Dit alles spelenderwijs en in een stimulerende omgeving. Niets moet, maar heel veel mag! We sluiten aan op de talenten en mogelijkheden van uw kind en proberen hem of haar op een professionele wijze hierin te motiveren.

Naast stimuleren volgen we de ontwikkeling van uw kind op de voet. Dit houdt in dat we net dat beetje extra ondersteuning of uitdaging kunnen bieden daar waar uw kind dat nodig heeft. Op deze manier zijn kinderen zo goed mogelijk voorbereid voor ze aan de basisschool beginnen.

Dit beleid, opgesteld in samenspraak met een pedagoog en onze pedagogische werkgroep, dient als uitgangspunt voor onze medewerkers en biedt u inzicht in onze pedagogische visie en ons pedagogisch handelen.

In het vervolg van dit beleidsplan zullen we u tutoyeren, aangezien onze voorkeur er naar uitgaat om ouders op een persoonlijke en vertrouwde manier te benaderen.

* Waar 'ouder(s)' staat in de tekst kan ook 'verzorger(s)' worden gelezen.

Inhoudsopgave

1. Inleiding en randvoorwaarden	pag. 4
2. Pedagogische uitgangspunten	pag. 9
2.1 <i>Onze visie</i>	<i>pag. 9</i>
2.2 <i>Onze opvoedingsdoelen</i>	<i>pag. 11</i>
3. Pedagogisch handelen in de praktijk	pag. 15
3.1 <i>Lichamelijke behoeften en de verzorging van kinderen</i>	<i>pag. 15</i>
3.2 <i>Basisdoelen Marianne Riksen-Walraven</i>	<i>pag. 18</i>
3.3 <i>Mentorschap en structureel volgen ontwikkeling</i>	<i>pag. 25</i>
4. Ouderbeleid	pag. 27
5. Voedingsbeleid	pag. 33
6. Ziektebeleid	pag. 38
7. Beleid feesten en rituelen	pag. 41
8. Zorgbeleid	pag. 43
9. Beleid kindermishandeling en huiselijk geweld	pag. 45
Bijlage 1 <i>Dagindeling</i>	<i>pag. 46</i>

1. Inleiding en randvoorwaarden

Bij kinderdagverblijf Topkids worden kinderen in een verticale stamroep opgevangen. Een verticale groep houdt in dat alle leeftijden (van 8 weken tot 4 jaar oud) op de groep worden vertegenwoordigd.

Stamgroepen

We beschikken over een groepsruimte waarin in totaal 16 kinderen kunnen worden opgevangen. Een stamgroep kan worden omschreven als een basisgroep waarin kinderen op leeftijd worden ingedeeld met een eigen vertrouwde groepsruimte die zodanig is ingericht dat ontwikkeling overstijgende activiteiten optimaal kunnen worden gestimuleerd. De voordelen van het werken met een stamgroep inclusief vaste pm'ers is dat de pedagogisch medewerkers (in het vervolg aangeduid als pm'ers gerichter activiteiten kunnen aanbieden en de ontwikkeling van kinderen nauwkeurig in de gaten kunnen houden. Daarnaast wordt er voor zowel de kinderen als de pm'ers continuïteit gecreëerd op de groep wat zorgt voor extra veiligheid en structuur. Dit komt de kwaliteit van de opvang ten goede en bevordert de vertrouwensband met de pm'ers.

Stamgroepruimte

Het kinderdagverblijf beschikt over één stamgroepruimte. Op momenten dat gerichte activiteiten worden aangeboden mogen de kinderen kiezen aan welke activiteit ze willen deelnemen. We beschikken over een binnenruimte waar bijvoorbeeld gerichte activiteiten worden georganiseerd, puzzels gedaan, vrij gespeeld, gedanst of fantasiespel aangeboden. De ruimte is zo ingericht, dat er ook plekken geschikt zijn als snoezelruimte voor de jongste kinderen. Op deze plekken wordt er rust gecreëerd voor de kleinste baby's. Naast de binnenruimte, beschikken we over een grote tuin waarin kinderen kunnen rennen, springen en zitten in buitenlucht. Het biedt mogelijkheden voor zowel georganiseerd als vrij spel. Er is voldoende spelmateriaal aanwezig waarmee kinderen zich naar hartenlust kunnen uitleven. Hierbij kan worden gedacht aan autootjes, hoepels en blokken om torens te bouwen.

De stamgroep ruimte wordt alleen verlaten wanneer kinderen een uitstapje gaan maken. Denk hierbij aan een bezoek naar de naastgelegen speeltuin of supermarkt. Dit gebeurt alleen als ouders hiervoor schriftelijk toestemming hebben gegeven en het beroepskracht kinderratio dit toelaat. Wanneer er uitstapjes worden gemaakt, wordt er gewerkt volgens het protocol uitstapjes.

Maximaal 3 vaste gezichten voor 0-jarigen

Op de groep wordt er gewerkt met maximaal 3 vaste gezichten voor 0-jarigen. Dit betekent dat er op de dagen dat je kind komt, er altijd minimaal één van deze twee pedagogisch medewerkers werkzaam is. Wanneer je een flexibel contract afneemt, gaat deze regel niet

op. In geval van ziekte, verlof of calamiteiten proberen we het rooster zo vorm te geven dat de deze regel wordt gehanteerd en hiermee de emotionele veiligheid en stabiliteit gewaarborgd blijft. Uiteraard kunnen er zich situaties voordoen waarin overmacht de overhand kan nemen. Gezien het kleinschalige karakter van onze vestiging zijn veel kinderen bekend met alle medewerkers op de locatie. Daarnaast werken we met vaste flexkrachten.

Groepsruimte

Het pand voldoet aan de wettelijke eisen van de brandweer en de GGD. De ruimte daarbinnen is zodanig ingericht dat kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar op onderzoek kunnen gaan. Hiervoor is bewust gekozen voor een huiselijke sfeer. Er is materiaal beschikbaar dat alle ontwikkelingsgebieden stimuleert. Hiervoor maken we veel gebruik van zintuiglijke materialen. De baby's beschikken over een eigen speelhoek en er is een box beschikbaar. Voor de grote kinderen is er veel speelgoed binnen handbereik. Denk hierbij aan verschillende thema-hoeken (bv. keukenhoek, verkleedhoek, leeshoek en autohoek).

Medewerkers

De pm'ers zijn tenminste in het bezit van een MBO PW-diploma niveau 3. Iedere dag is er minimaal één pm'er aanwezig die in het bezit is van een diploma bedrijfshulpverlening en tijdens de openingstijden is er altijd een medewerker aanwezig met een geldig kinder- EHBO diploma. Voor zowel het diploma bedrijfshulpverlening als de cursus EHBO geldt dat, door middel van een jaarlijkse herhalingscursus, kennis en kunde ieder jaar worden geoptimaliseerd.

Naast de vaste medewerkers werken we met bevoegde invalkrachten die bekend zijn op de groep en met ons beleid. Wij werken niet met uitzendkrachten aangezien we er zorg voor willen dragen dat de continuïteit, voor zowel ouders als het kind, op de groep gewaarborgd blijft.

Stagiaires

Per stamgroep wordt er maximaal één stagiaire boventallig ingezet op de groep, aangezien we graag een rol willen spelen in het opleiden van toekomstige medewerkers. Deze leerlingen worden begeleid door een vaste en gediplomeerde pm'-er van dezelfde locatie en zijn nooit eindverantwoordelijk. De begeleider van de stagiaire werkt minimaal 1 dag in de week samen met de stagiaire en voert maandelijks voortgangsgesprekken. Tijdens deze voortgangsgesprekken worden de algemene dagelijkse werkzaamheden besproken, activiteiten geëvalueerd en de uitwerking van de uitgevoerde opdrachten beoordeeld. Verslagen van deze voortgangsgesprekken worden bijgehouden door de stagiaire in de stagemap. Tijdens de eerste twee weken van de stage worden de stagiaires intensief begeleidt. De stagiaire loopt in die weken naast de begeleider en wordt aangemoedigd zoveel mogelijk vragen te stellen. De handelingen die op de groep nodig zijn (o.a. luiers verschonen, flessen maken en geven, kinderen naar bed brengen) worden aangeleerd met het principe:

'See one, do one, teach one.'. Eerst kijkt de stagiaire mee met de handelingen, vervolgens kunnen de handelingen onder begeleiding worden uitgevoerd totdat de begeleider erop kan vertrouwen dat de stagiaire het zelfstandig kan. Tijdens deze eerste twee weken wordt de stagiaire ook geacht de huisregels veiligheid en gezondheid goed te bestuderen.

We kijken altijd naar de achtergrond (bv. opleidingsfase) en de ontwikkeling van de stagiaire. Afhankelijk van deze ontwikkeling zal de stagiaire meer handelingen mogen verrichten en verantwoordelijkheden krijgen.

In het eerste opleidingsjaar mag de stagiair in eerste instantie uitsluitend onder begeleiding verzorgende taken uitvoeren zoals het verschonen van luiers, voeden van baby's en het naar bed brengen van de kinderen. Zodra de begeleider ziet dat de stagiaire goed op de hoogte is van de veiligheidseisen en ziet dat de handeling goed geïnternaliseerd is kan de stagiair ook zelfstandig dergelijke taken uit gaan voeren. In het tweede en derde leerjaar wordt de stagiaire geacht deze taken al onder de knie te hebben en wordt in principe alleen in de eerste twee weken van de stage nog meegelopen met deze handelingen. De volgende taken mogen stagiaires onder begeleiding uitvoeren:

- Een activiteit bedenken, bespreken en uitvoeren
- Een overdracht naar ouders
- Observatie uitvoeren voor de jaarlijkse 10-minutengesprekken
- Boodschappenlijst invullen
- De telefoon opnemen
- 3 + activiteit (cognitieve ontwikkeling/ lezen/ spelletje, kleuren, memorie)
- Verschonen en plassen/ zindelijkheid oefenen
- Dag en weeklijsten invullen
- Zindelijkheidskaarten maken
- Huishoudelijke taken

De volgende taken worden niet door stagiaires uitgevoerd (met uitzondering van stagiaires in hun afstudeerfase, wanneer zij hier speciaal toestemming voor hebben gekregen):

- Het invullen en tekenen van medicijnformulieren
- Het toedienen van medicijnen
- Het bellen naar ouders
- Extra dagen en /of ruilformulier invullen en ondertekenen
- Het maken van brieven m.b.t. het beleid of gericht naar ouders
- Het schrijven van kinddossiers
- Handelen bij ongevallen
- Het alarm activeren

Topkids neemt bij uitzondering ook snuffelstagiaires aan. Dit zijn uitsluitend stagiaires die ofwel als kind bij Topkids hebben gezeten of via medewerkers van Topkids een band hebben met de organisatie. Snuffelstages betreffen altijd kinderen van het middelbaar onderwijs. Deze leerlingen mogen slechts meekijken met de pm'ers en meespelen met de kinderen. Zij mogen geen verzorgende taken uitvoeren, tenzij zij hier expliciet toestemming voor hebben gekregen en dan alleen onder strikte begeleiding. Taken die snuffelstagiaires kunnen uitvoeren zijn onder andere: fruit snijden, brood smeren, licht huishoudelijk werk, boekjes lezen met kinderen, helpen in begeleiding van knutselactiviteiten of meespelen.

Bij vakantie of ziekte van de pm'ers mogen sommige stagiaires (afhankelijk van hun leerjaar zoals vastgesteld in de CAO) ter vervanging worden ingezet naast een vaste pm'er. Dit betreft alleen stagiaires die al langere tijd bij ons stage lopen en over voldoende competenties beschikken om de gevraagde taken uit te voeren. Daarnaast is het aantal stagiaires dat wordt ingezet niet groter dan een derde van het totaal minimaal aantal op het kinderdagverblijf in te zetten beroepskrachten.

Meer informatie over onze stagiaires, denk hierbij aan de begeleiding en verantwoordelijkheden, is terug te vinden in ons stagebeleid.

Meer informatie over onze stagiaires, denk hierbij aan de begeleiding en verantwoordelijkheden, is terug te vinden in ons stagebeleid.

Verklaring omtrent gedrag

Voor alle medewerkers op het kinderdagverblijf geldt dat zij in het bezit zijn van een verklaring omtrent gedrag en staan ingeschreven in het personenregister kinderopvang.

Openingstijden

Het kinderdagverblijf is open van 7:30 tot 18:30 uur.

Ondersteuning

De pm'ers worden tijdens de uitvoering van hun beroep ondersteund door de directie, de leidinggevende en de pedagoog binnen de organisatie. Zij komen regelmatig (onverwachts) langs op de groep en zijn 5 dagen per week bereikbaar voor vragen. Voor vragen rondom het pedagogisch beleid en de pedagogische benadering van kinderen kunnen zij hulp inroepen van de pedagoog. Er is op de locatie een vast aanspreekpunt aangewezen die minimaal 4 dagen in de week aanwezig is en die meedraait op de groep. Daarnaast is er een actieve oudercommissie die adviseert over de dagelijkse gang van zaken.

Personeelsbezetting

Het aantal kinderen per leidster is conform de CAO Kinderopvang. Hierbij wordt de beroepskracht-kind ratio (BKR) conform de Wet Kinderopvang gehanteerd. Dit betekent dat er nooit minder leidsters op de groep staan dan is toegestaan.

Afwijkingsregeling

Bij een aaneengesloten openstelling van tien uur of meer per dag, mag er maximaal 3 uur minder personeel ingezet worden dan voorgeschreven is volgens de BKR. Voor alle situaties binnen de 3-uursregeling geldt dat altijd minimaal de helft van het aantal pm'er aanwezig dient te zijn.

Tijdens de randen van de betreft de afwijkingstijd in de ochtend van 8:15 tot 8:45 uur en aan het eind van de dag van 17:15 tot 17:45 uur. Daarnaast wijken we maximaal 2 uur af in de middag. Iedere pm'er heeft recht op pauze tussen 13:00 en 15:00 uur bij een volledige werkdag. Rond dit tijdstip is het niet noodzakelijk dat alle medewerkers op de groep staan, aangezien de meeste kinderen op bed liggen om te slapen of rusten. Met uitzondering van de bovengenoemde tijden, wordt er niet afgeweken van de BKR.

Wanneer 3 pm'ers werkzaam zijn op de groep neemt iedereen om de beurt pauze. In verband met de maximale afwijkende inzet van 2 uur, kunnen de werknemers 40 minuten het pand verlaten. Wanneer de groepsgrootte het toelaat dat er maar 2 pm'ers werkzaam hoeven te zijn, wordt er pauze gehouden in het pand. Op deze manier is er nooit een pm'er alleen in het pand wanneer het kindaantal in de pauzetijd afwijkt van de BKR. Deze afwijkingsregeling geldt voor iedere dag van de week.

Vierogenprincipe

Op het kinderdagverblijf werken wij met het 'vierogenprincipe'. Naast de 'vier ogen' worden 'vier oren' (dus met behulp van babyfoons) ook goedgekeurd. Dit alles om de veiligheid te vergroten van de kinderen en pm'ers op het kinderdagverblijf. Het vierogenbeleid wordt in ons veiligheid en gezondheidsplan verder uitgewerkt.

Voertaal

De voertaal op het kinderdagverblijf is Nederlands.

Kwaliteitseisen

Kinderdagverblijf Topkids voldoet aan de kwaliteitseisen die zijn gesteld door de GGD, de gemeente en de brandweer. Deze eisen worden jaarlijks gecontroleerd en indien nodig aangepast. In geval van calamiteiten kan er iemand van het hoofdkantoor binnen 15 minuten aanwezig zijn.

2. Pedagogische uitgangspunten

2.1 Onze visie

Wanneer je een kind hebt en daarnaast wilt blijven werken kom je al snel voor de keuze te staan naar welk kinderdagverblijf je je kind wilt brengen. Vaak is dit een lastige beslissing, die weloverwogen genomen moet worden. De meeste ouders spelen met vragen als: “krijgt mijn kind wel voldoende aandacht en is er ook ruimte voor individuele behoeften?” Topkids hoopt door middel van onze pedagogische visie (die gestoeld is op vier pijlers) ons pedagogisch handelen duidelijk te verantwoorden. We laten zien wat wij kunnen bieden en waar wij voor staan.

2.1.1 Vier pijlers

Topkids staat voor kwaliteit, aangezien we de ouders en het kind de beste zorg en begeleiding willen bieden. Om deze kwaliteit te waarborgen hebben wij een pedagogische visie ontwikkeld waarin vier belangrijke pijlers centraal staan. Op deze manier krijgen zowel ouders als kind de opvang die het verdient. De genoemde pijlers zijn: kleinschaligheid, samenwerking, professionaliteit en flexibiliteit. De pijlers werken ieder vanuit hun eigen kracht, maar zijn tevens op elkaar van invloed waardoor ze elkaar versterken. Wat wij verstaan onder deze pijlers wordt hieronder kort uiteengezet. Daarnaast zie je de begrippen ook voortdurend terug (direct of indirect) in ons beleid en gedurende ons pedagogisch handelen.

Kleinschaligheid

Topkids vindt het ontzettend belangrijk de ouders en het kind zich bij ons ‘thuis’ voelen en willen dit door middel van onze kleinschaligheid bewerkstelligen. Ons doel is dan ook om als verlengstuk van de woonkamer te fungeren, waardoor we zoveel mogelijk kunnen aansluiten op de individuele behoeften van zowel de ouders als het kind.

Ons kinderdagverblijf is gevestigd in een woonhuis, waardoor het kinderdagverblijf al snel een huiselijke sfeer uitstraalt. Naast de uitstraling wordt deze sfeer tevens gewaarborgd door de sfeervolle inrichting. Tevens zie je de kleinschaligheid terug in ons vaste en kleine team van betrokken pm’ers, waarbij een persoonlijke benadering centraal staat.

Samenwerking

Wij gaan met kinderen om op basis van respect, vertrouwen, begrip en liefde. Ons doel is om kinderen te verzorgen, begeleiden en stimuleren in een omgeving waarin zij zich veilig en vertrouwd voelen. Hierbij kijken we zoveel mogelijk naar het kind als individu met zijn* eigen

* Waar 'hij' of 'zijn' staat in de tekst kan ook 'zij' of 'haar' worden gelezen.

talenten. Op deze manier kunnen kinderen zich volop ontwikkelen en de wereld om zich heen ontdekken.

Iedere ouder zal beamen dat het ouderschap op sommige momenten onzekerheid met zich meebrengt. Graag denkt Topkids met je mee. We delen immers een groot deel van de opvoeding. Door de kleinschaligheid is er veel ruimte voor persoonlijk contact met onze pm'ers. Dit maakt het mogelijk om een hechte vertrouwensband, met zowel de ouders als het kind, op te bouwen. Door regelmatig overleg met de oudercommissie kunnen ouders ons adviseren over de invulling en uitvoering van het beleid. Zo proberen we de samenwerking tussen ouders en het kinderdagverblijf zo intensief mogelijk te maken.

Professionaliteit

Wij besteden veel aandacht aan de selectie van onze pm'ers waardoor we professionele kinderopvang bieden in een veilige en vertrouwde omgeving. We vinden het namelijk van uiterst belang dat je je kind met een gerust hart bij ons kunt achterlaten.

Ons gekwalificeerde en ervaren personeel zorgt ervoor dat het kind zich kan ontwikkelen in een liefde- en respectvolle omgeving waarin voortdurend wordt gezorgd voor geborgenheid en waarin de zelfredzaamheid wordt gestimuleerd. Ter bevordering van de professionaliteit worden onze pedagogisch medewerkers jaarlijks, door het volgen van verschillende trainingen en cursussen, bijgeschoold.

Naast de emotionele veiligheid voldoet het kinderdagverblijf ook aan de fysieke veiligheidseisen. Deze zijn opgesteld door de GGD en de brandweer en worden ieder jaar gecontroleerd.

Flexibiliteit

Topkids wil met de aangeboden flexibiliteit zoveel mogelijk inspelen op de persoonlijke behoeften van de ouders en hun kind. Je kunt je wensen ten allen tijde kenbaar maken aan onze pedagogisch medewerkers, maar ook tijdens onze ouderavonden of via de actieve oudercommissie. Wij staan open voor nieuwe ideeën of initiatieven en gaan daarover graag in gesprek.

Onze pm'ers bieden iedere dag, in een ongedwongen en ontspannen sfeer, een gevarieerd dagprogramma aan dat aansluit bij de individuele behoeften en de leeftijd van je kind. Dit programma, zowel ontwikkelingsgericht als uitdagend, is door Topkids ontwikkeld en wordt regelmatig door onze leidinggevenden, pedagoog en pm'ers geëvalueerd.

Onze flexibiliteit zie je als ouder ook terug in de afname van dagen. We bieden de mogelijkheid om extra dagen af te nemen of om dagen te ruilen.

2.2 Onze opvoedingsdoelen

2.2.1 Respect hebben voor de autonomie van kinderen

Bij Topkids groeien kinderen op in een klimaat waarin volwassenen hen respecteren en vertrouwen. Voor ons betekent dit dat wij ons inspannen om ieder kind als individu te bekijken met zijn eigen kwaliteiten en uitdagingen. We bekijken bijvoorbeeld per situatie waar een kind wel /of geen hulp bij nodig heeft, tonen geduld en sluiten hier op aan. Hierbij speelt leeftijd ook een grote rol. Peuters hebben bv. vaak meer behoefte aan zelfstandigheid. Daarnaast waarderen wij de eigen oplossingen en ideeën die kinderen aandragen en complimenteren kinderen hiervoor. Wij kijken en luisteren goed naar het kind en waarderen ieder kind zoals hij is.

2.2.2 Luisteren naar de behoeften van kinderen

Wij gaan uit van de kwaliteiten van het kind en kijken zoveel mogelijk naar hun zowel hun non-verbale als verbale behoeften. Daarnaast bieden we kinderen (bijvoorbeeld tijdens de tafelmomenten) volop de ruimte om mee te denken en te beslissen met de activiteiten die we aanbieden gedurende de dag. Daarentegen proberen we kinderen wel uit te dagen door het aanbieden van ontwikkeling overstijgende activiteiten. We proberen hen hierin te stimuleren door zo duidelijk mogelijk uit te leggen hoe we handelen en waarom we dingen doen zoals we ze doen. Hierbij houden wij altijd rekening met het karakter, de leeftijd en de ontwikkelingsfase van het kind. Bij baby's ligt bijvoorbeeld in de eerste fase de nadruk op verzorging.

2.2.3 Het bieden van een veilige omgeving

Wij vinden het erg belangrijk dat ouders hun kind met een gerust hart kunnen achterlaten op het kinderdagverblijf en dat het kind zich veilig voelt om te gaan en te staan waar het wil. Wanneer kinderen deze veiligheid ervaren kunnen ze hun eigen mogelijkheden en behoeften nog beter ontwikkelen. Wij creëren veiligheid op twee gebieden: fysieke en emotionele veiligheid.

Onder een fysiek veilige omgeving verstaan wij onder andere:

- veilig speelgoed
- veilige bedjes, boxen en kinderstoelen
- zachte ondergrond bij speeltoestellen die buiten staan
- matrassen op de plekken waar gestoeid mag worden
- zorgvuldig toezicht van pm'ers en ons beveiligingssysteem
- de jaarlijkse controle van de brandweer en de risico-inventarisatie die wordt

uitgevoerd.

Met emotionele veiligheid bedoelen we dat we:

- kinderen de gelegenheid bieden om hun emoties te uiten
- werken met vaste en bevoegde pm'ers en invalkrachten
- duidelijke grenzen aangeven en deze ook verantwoorden
- kijken en luisteren naar de individuele behoeften van de kinderen en dit zoveel mogelijk proberen in te passen in de dynamiek van de groep
- gerichte aandacht geven aan de kinderen

In hoofdstuk 3 zal er dieper worden ingegaan op hoe we emotionele veiligheid bij kinderen stimuleren.

2.2.4 Zorgdragen voor structuur, rust en regelmaat

Structuur, rust en regelmaat spelen ook een belangrijke rol in het gevoel van veiligheid van de kinderen. Wij werken met een vast dagritme (zie bijlage 1) waar de kinderen zich aan vast kunnen houden. Binnen dit vaste dagritme kijken we naar de individuele behoeften van de kinderen en proberen dit in de dag in te passen. Zeker bij baby's is dit belangrijk, zij hebben dan ook altijd een eigen dagritme.

Wij zoeken gedurende de dag zoveel mogelijk naar een balans tussen rust en beweging.

2.2.5 Het creëren van een goede sfeer

Wij streven binnen ons kinderdagverblijf naar een goede sfeer waarin kinderen, maar ook ouders, zich welkom en thuis voelen (het kinderdagverblijf als verlengstuk van de huiskamer). Deze sfeer wordt bijvoorbeeld gecreëerd door de huiselijke inrichting van de speelruimtes en de aanwezigheid van leeftijdsgenootjes. Daarnaast werken we met vaste pedagogisch medewerkers die de kinderen en ouders goed kennen en daardoor benaderen vanuit openheid, respect en vertrouwen. Onze pedagogisch medewerkers kennen de kwaliteiten van de kinderen, maar ook hun onzekerheden.

2.2.6 Het begeleiden en stimuleren van de verschillende ontwikkelingsgebieden

Tijdens onze activiteiten leren kinderen dat ze deel uit maken van de maatschappij waarin ze hun eigen unieke persoonlijkheid en mening mogen laten gelden. Kinderen willen ontdekken en uitproberen. In hun onbevangenheid komen ze vaak op nieuwe verrassende ideeën. Wij laten ons inspireren door deze nieuwe ideeën en passen, indien de situatie zich toelaat, onze activiteiten hierop aan. In de omgang met kinderen vragen we ons voortdurend af wat bij elk

specifiek kind past en waar hij op dat moment aan toe is.

We volgen de individuele ontwikkeling van elk kind en proberen in ons activiteiten aanbod zoveel mogelijk aan te sluiten op zijn belevingswereld. Middels onze activiteiten richten wij ons op het stimuleren van de:

- cognitieve ontwikkeling; waarbij het verwerven, verwerken en toepassen van opgedane kennis een belangrijke rol speelt (bijvoorbeeld tijdens het voorlezen van een verhaal).
- sociaal-emotionele ontwikkeling; dat betrekking heeft op wat kinderen weten over hun sociale omgeving en zichzelf. Een kind leert omgaan met zijn eigen emoties gedurende de interactie met anderen. Hieruit groeit het vermogen om sociale contacten aan te gaan en vriendschappen te onderhouden (bijvoorbeeld wanneer we aan tafel liedjes zingen).
- motorische ontwikkeling; dat inspeelt op het leren bewegen. De motorische ontwikkeling is in te delen in de fijne (bijvoorbeeld knippen en kleuren) en grove motoriek (bijvoorbeeld dansen en springen).
- taal ontwikkeling; waarbij zowel het taal en het spraakvermogen een belangrijke rol spelen (bijvoorbeeld door liedjes te zingen of voorwerpen altijd duidelijk te benoemen).
- creatieve ontwikkeling; waarbij het vermogen groeit om nieuwe, ongebruikelijke of verschillende oplossingen te vinden in specifieke of onbekende situaties (bijvoorbeeld tijdens het maken van een puzzel of een knutselwerkje).

De hierboven genoemde ontwikkelingen zijn continu op elkaar van invloed. Stimuleren betekent voor ons:

- het goede gedrag van kinderen positief waarderen zodat kinderen merken dat de ander blij is met bijvoorbeeld zijn hulp of dat hij goed heeft geluisterd.
- het aantrekkelijk maken van bepaalde opdrachten. Wanneer we bijvoorbeeld willen dat kinderen aan tafel blijven zitten, moeten wij ervoor zorgen dat het aantrekkelijk is om te blijven zitten door een leuke activiteit aan te bieden of een gezellig gesprekje te voeren.

2.2.7 Ruimte creëren voor persoonlijke competentie

Alle kinderen moeten uiteindelijk op eigen benen kunnen staan. Om kinderen zich te laten ontwikkelen tot zelfstandige individuen geven we hen zoveel mogelijk de vrijheid om hun omgeving te ontdekken. Hiervoor richten we de ruimte stimulerend in, zodat kinderen makkelijk tot spel komen en dingen zelf kunnen pakken.

Wij laten de kinderen zoveel mogelijk zelf doen en stimuleren hun grenzen te verleggen. We respecteren de eigenheid van het kind en bieden activiteiten aan die zoveel mogelijk aansluiten bij de behoeften en interesses van de kinderen.

Naast de aangeboden (individuele) vrijheid, worden kinderen ook betrokken bij de

groepsactiviteiten. Ze leren meebeslissen over zaken die hen aangaan en worden medeverantwoordelijk voor de taken die moeten gebeuren. Hierbij kan worden gedacht aan het opruimen van de speelruimte en het dekken van de tafel.

3. Pedagogisch handelen in de praktijk

Om onze pedagogische uitgangspunten (visie en doelen) te verantwoorden en te vertalen naar de praktijk, beschrijven we hieronder concreet ons pedagogisch handelen gedurende de interactie met kinderen op de groep. Zowel voor de theoretische als praktische ondersteuning, maken we gebruik van het 'Veldinstrument observatie Pedagogische praktijk 0-4 jaar' dat is ontwikkeld door het Nederlands Jeugd Instituut (december, 2014).

3.1 Lichamelijke behoeften en de verzorging van de kinderen

3.1.1 Eten

De maaltijd zien wij als een moment van rust en sociale contacten waarin we een gezellige sfeer creëren. Topkids biedt ouders een standaardpakket aan van gezonde en gevarieerde voedingsmiddelen waarbij wij rekening houden met een beperkt gebruik van suiker, kunstmatige zoetstoffen, zout en vetten. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar ons voedingsbeleid. Deze wordt verderop besproken.

3.1.2 Slapen

Baby's volgen zoveel mogelijk het slaapritme van thuis en slapen naar behoefte. Wanneer de baby moe is mag hij naar bed en als hij niet meer wil slapen halen we hem er weer uit.

Oudere baby's krijgen al iets meer regelmaat in hun slaapjes. Het aantal slaapjes per dag wordt dan bepaald in overleg met de ouders.

Sommige baby's huilen voor het slapen en hebben dat nodig om in slaap te kunnen vallen. We proberen ze dan zoveel mogelijk te laten liggen, maar houden altijd contact en zorgen ervoor dat het kindje niet overstuur wordt. Bijvoorbeeld door regelmatig in de slaapkamer te kijken of er even bij te blijven. We willen zoveel mogelijk voorkomen dat een baby'tje stress ervaart. Wanneer er iemand in de slaapkamer ligt, wordt de babyfoon altijd aangezet.

Baby's mogen op het kinderdagverblijf alleen op hun buik slapen of ingebakerd worden, indien dit door een daarvoor bevoegd persoon is geïndiceerd en ouders daar een toestemmingsverklaring voor hebben ondertekend. Voor het inbakeren geldt tevens dat ouders zelf een officiële inbakerzak mee moeten nemen. Vanaf het moment dat een baby weer zelf kan terugrollen op de rug is het niet meer nodig.

Peuters slapen eerst twee en later één keer op een dag (ook in overleg met ouders). Zij slapen naar behoefte. Wanneer het kind niet meer hoeft te slapen proberen we ze te stimuleren om nog even te blijven rusten.

Alle kinderen die slapen, slapen in bedjes op de slaapkamers. Zij krijgen daarbij een slaapzak (dikte afhankelijk van het seizoen) en/of een fleecedekentje. Kinderen slapen zoveel mogelijk in dezelfde bedjes.

Kinderen die tussen de middag niet meer hoeven te slapen krijgen tijdens het middagslaapje een stretcher in de speelruimte waar ze individueel rustig kunnen spelen, een boekje kunnen lezen of toch nog even hun oogjes dicht kunnen doen. Op deze manier creëren we toch een rustmoment op de dag. Wanneer kinderen, in overleg met de ouders, echt niet meer hoeven te slapen dan bieden we een 3+ activiteit aan. We kijken altijd naar het welbevinden van het kind.

Knuffels en/of spenen kunnen van thuis worden meegenomen. Die krijgen de kinderen mee naar bed. Na het slapen gaan deze spullen weer terug in hun mandje. Ouders worden verzocht iedere dag de spenen mee naar huis te nemen om deze uit te koken.

3.1.3 Lichaamsbesef

Wij stimuleren de ontwikkeling van het lichamelijk besef door bijvoorbeeld zoveel mogelijk met de kinderen hierover te praten, te zingen en het eigen lijf en die van anderen te benoemen. Ook door de verschoonmomenten en zintuiglijke spelletjes groeit het lichaamsbesef. Uiteindelijk vinden we het belangrijk dat kinderen leren de baas te worden over hun eigen lichaam.

3.1.4 Bewegen

Beweging kan worden onderverdeeld in fijne en grove motoriek. De grove motoriek wordt voornamelijk gestimuleerd door rennen, fietsen, springen en kringspelletjes. Bij de fijne motoriek kan worden gedacht aan het spelen met lego, het maken van puzzels en knutselwerkjes. Topkids hecht er veel waarde aan om aan te sluiten bij de mogelijkheden van een kind en proberen hen hierin spelenderwijs te activeren.

Wij stimuleren baby's zoveel mogelijk zelf te bewegen. Daarom proberen we hen zo min mogelijk vast te zetten in een wipstoel. We laten ze juist veel in de box, onder de babygym of op een speelkleed liggen, rollen en kruipen. Tevens maken we gebruik van spelletjes waarmee de zintuigen worden geprikkeld. Als baby's nog niet kunnen kruipen, leggen we hen regelmatig op een andere plek of nemen we ze wat vaker op schoot. Ook laten we baby's, onder begeleiding, af en toe spelenderwijs oefenen om op hun buik hun hoofdje op te tillen. Zodra baby's hun eerste stapjes kunnen zetten maken we gebruik van loopkarren om dit te stimuleren. Wanneer de baby's zich steeds zekerder voelen, gaan we weer op zoek naar iets meer uitdaging.

Met de peuters gaan wij zoveel mogelijk naar buiten zodat zij kunnen rennen, lawaai maken en vrij kunnen spelen. Wij beschikken over een kindvriendelijke tuin waar onder andere speeltoestellen, fietsen en loopauto's staan. We bieden veel bewegingsmateriaal aan. Hierbij kan worden gedacht aan kringspelletjes, dansen of het maken van een hindernisbaan.

3.1.5 Omgeving

Wij streven ernaar om op ons kinderdagverblijf een zo knus en veilig mogelijke omgeving te creëren waar, zowel kinderen als ouders zich thuis voelen. Daarnaast proberen we in de ruimte zoveel mogelijk uitdaging te bieden. Op deze manier kan het kind zijn omgeving ontdekken en zich ontwikkelen op verschillende vlakken. Dit doen wij door gevarieerd spelmateriaal aan te bieden en ervoor te zorgen dat er voldoende speelgoed binnen handbereik ligt.

Aangezien we opvang bieden in een verticale groep, hechten we er veel waarde aan dat de grotere kinderen de vrijheid hebben om de ruimte optimaal te benutten en de baby's hier geen hinder van ondervinden. Hierdoor zorgen wij ervoor dat de ruimte van baby's enigszins afgebakend is. De wipstoeltjes, boxen en kleden zijn bijvoorbeeld voornamelijk 'het domein' van de baby's. Grotere kinderen mogen daar wel komen, maar wij leren ze dat ze op deze plekken extra voorzichtig moeten zijn en rekening moeten houden met de baby's.

We vinden het belangrijk dat de ruimte stimuleert tot gezamenlijk spel, maar ook tot individuele creativiteit. Kinderen moeten mee kunnen doen in een groep, maar zich ook kunnen terugtrekken. De ruimte is zo ingedeeld dat er verschillende 'hoekjes' aanwezig zijn voor kinderen om zich bijvoorbeeld terug te trekken voor een puzzel of om een boekje te lezen. Voordat we aan tafel gaan of aan een nieuwe activiteit beginnen ruimen de kinderen op waar ze mee bezig waren. Zo blijft de ruimte altijd netjes.

De werkjes van de kinderen worden zichtbaar in de ruimte opgehangen waardoor de kinderen een actieve bijdrage leveren aan het uiterlijk van de ruimte. De werkjes sluiten meestal aan op het huidige thema, de seizoenen of de feestdagen (bijvoorbeeld Sinterklaas en Kerstmis).

3.1.6 Zindelijkheid

Vanaf het moment dat een peuter daar aan toe is stimuleren we hem zindelijk te worden. Wanneer dat moment aanbreekt verschilt per kind. Hiervoor kijken we naar de signalen die het kind afgeeft en overleggen dit met de ouders. Zodra het kind wil, plast hij op het potje en later op de speciale kinderwc's. We trainen alleen de zindelijkheid als hier thuis ook mee wordt gestart. De samenwerking tussen het kinderdagverblijf en de ouders zien wij als een essentieel onderdeel van het zindelijkheidsproces.

Wij vinden het ontzettend belangrijk om kinderen te betrekken tijdens de zindelijkheidstraining en hen hierin zorgvuldig te begeleiden. Om het bewustwordingsproces daarnaast te stimuleren, werken wij met een beloningssysteem. Afhankelijk van het zindelijkheidsproces waarin een kind zich bevindt kunnen er stickers worden verdiend die ze op hun persoonlijke 'plaskaart' mogen plakken. Deze kaart hangt zichtbaar in de ruimte. In het begin kan het kind al een sticker verdienen door op het potje te gaan zitten en later wordt dit omgezet naar plassen op het potje. Wanneer het kind zindelijk is mag het de beloningskaart

mee naar huis nemen, hiermee wordt ook het beloningssysteem beëindigd.

Wanneer de ouders aangeven dat het kind eraan toe is om zindelijk te worden en het kind thuis al zonder luier kan lopen, mag hij ook op het kinderdagverblijf een dag(deel) zonder luier lopen. Op zo'n moment vragen wij aan de ouders om de kinderen gemakkelijke kleding aan te doen en reservekleding mee te geven. Kinderen die in hun broek plassen helpen we schone kleren aan te doen en leggen verder niet veel nadruk op het 'ongelukje'. Er moet rekening mee worden gehouden dat het voor sommige kinderen wat moeilijker is om op het kinderdagverblijf zindelijk te worden, aangezien het anders is dan de thuissituatie. Op het kinderdagverblijf heeft het kind meer te maken met afleiding, Wanneer een kind meerdere ongelukjes heeft gehad, krijgt het kind weer een luier om en proberen we het de volgende keer weer opnieuw. Wij zijn van mening dat het zindelijk worden een leuk leerproces moet zijn. Na het toiletbezoek wassen de kinderen hun handen.

3.1.7 Hygiëne

Het kinderdagverblijf hanteert een aantal regels om de hygiëne op de groep te waarborgen. Hierbij wordt er voornamelijk gelet op een schone leefomgeving en persoonlijke hygiëne. Hieronder worden een aantal belangrijke punten benoemd. De uitgebreide huisregels voor veiligheid en gezondheid inclusief de hygiëncode liggen ter inzage op het kinderdagverblijf.

- Binnen het kinderdagverblijf wordt niet op buitenschoenen gelopen. Pedagogisch medewerkers dragen o.a. sloffen of slippers. Voor de ouders zijn er blauwe overschoenen bij de ingang beschikbaar.
- We leren de kinderen om na het toiletbezoek, voor het eten of het buiten spelen de handen te wassen. Hiervoor is een lage gootsteen aanwezig. Daarnaast wassen de pm'ers na iedere verschoonbeurt hun handen en wordt de commode schoongemaakt.
- Er wordt zorgvuldig omgegaan met de hygiënische bereiding van voedsel.
- Het materiaal en de ruimte worden grondig schoon gehouden. De pm'ers werken via een rooster waarin dagelijkse en wekelijkse schoonmaaktaken zijn opgenomen.
- Kinderen gebruiken zoveel mogelijk hun eigen beddengoed. Daarnaast wordt de was (denk aan lakens, boxkleden en handdoeken) op een hoge temperatuur gewassen.

3.2 Basisdoelen Marianne Risken- Walraven (2000)

Topkids streeft de pedagogische basisdoelen na die Marianne Rixen-Walraven voor de kinderopvang heeft geformuleerd. Hoe wij deze doelen in de praktijk laten terugkomen, staat hieronder beschreven.

Concretisering pedagogisch doelen verantwoorde kinderopvang

3.2.1 Het bieden van emotionele veiligheid

Het bieden van (sociaal) emotionele veiligheid is van groot belang. Emotionele veiligheid draagt bij aan een positief welbevinden en is de basis van waaruit een kind zich verder kan ontwikkelen.

Continuïteit

Kinderen hebben behoefte aan duidelijkheid en structuur. Daarnaast vinden we het van belang dat kinderen zich bij ons thuis voelen. Hierdoor kunnen ze beter op situaties anticiperen. Wij proberen gedurende de dag hierop in te spelen door zoveel mogelijk veiligheid, duidelijkheid en continuïteit te bieden. Bijvoorbeeld door een herkenbare dagindeling te hanteren met dagelijkse routines en activiteiten (zie voor een overzicht bijlage 1). Binnen deze dagindeling zorgen we voor een afwisseling tussen actieve en rustmomenten. In onze huiselijke setting zijn er verschillende hoeken gecreëerd waarin zowel baby's als de grotere kinderen zich goed kunnen vermaken. Er is bijvoorbeeld een plek waar baby's zich kunnen terugtrekken, peuters zich kunnen uitleven of juist het samenspel wordt gestimuleerd.

In een verticale groep heb je te maken met zeer gevarieerde interesses en leeftijdsfasen. Voor elke leeftijdscategorie proberen we zoveel mogelijk gevarieerd en uitdagend speelgoed aan te bieden. Hierin maken we onderscheid tussen:

- fantasiemateriaal (o.a. poppen, auto's, verkleedkleden, keukentje)
- sociaal spel materiaal (o.a. spelletjes, muziek, kringspelletjes)
- motorisch materiaal (o.a. hoepels, auto's, dansen, puzzels)
- cognitief materiaal (o.a. boekjes, puzzels, spelletjes)
- creatief materiaal (o.a. verf, kleurpotloden, papier)

Hechting aan pm'ers

Wij werken op het kinderdagverblijf met vaste pm'ers, invalkrachten en stagiaires. Voor de opvang van baby's geldt het vaste gezichten criterium. Daarnaast wordt er ook gewerkt met een mentor op de groep die de ontwikkeling van individuele kinderen goed in de gaten kan houden. Kinderen kunnen zich daardoor snel aan onze medewerkers hechten. Tevens bevinden de kinderen zich in vaste stamgroepen, waardoor ze op hun opvangdag (een aantal) vaste en vertrouwde andere kinderen kennen. Door de kleinschaligheid van het kinderdagverblijf is er veel ruimte voor persoonlijke aandacht van de leidster voor het kind waardoor ze elkaar al snel leren kennen en er een vertrouwensband kan worden opgebouwd. De pm'ers tonen een warme belangstelling naar de kinderen, kennen alle kinderen bij naam

en weten persoonlijke bijzonderheden (bv. slaapritueel, allergieën of indien er sprake is van verlatingsangst). In het contact met kinderen wordt deze kennis gebruikt.

Ingaan op emoties van het kind

Wij gaan in op de emoties van het kind en nemen deze serieus (sensitieve responsiviteit). Kinderen mogen bij ons een verscheidenheid aan emoties laten zien. Wij luisteren naar het kind en kijken naar zijn behoeften. De pm'ers laten blijken dat ze de kinderen accepteren zoals ze zijn; ze geven complimentjes, maken grapjes en knuffelen. Daarnaast reageren ze op een warme en ondersteunende manier op de kinderen. Bijvoorbeeld door kinderen te enthousiasmeren en/of motiveren. Als een kind niet lekker in zijn vel zit of ergens behoefte aan heeft maken we dit bespreekbaar en proberen er dan achter te komen hoe dat komt. Dit doen we bijvoorbeeld door een gevoelsreflectie te geven. We stellen dan vragen als: "ik zie dat je verdrietig bent, kun je uitleggen hoe dit komt?" of bij een baby: "Ik hoor dat je huilt, je hebt misschien honger".

Dit betekent niet dat alles wordt toegestaan. Dat hangt af van de situatie. Wij geven ook duidelijk onze grenzen aan. Grensoverschrijdend gedrag (bv. fysiek geweld) wordt niet getolereerd.

Communicatie en interactie

Wij zijn in ons pedagogisch handelen zo duidelijk (open en eerlijk) mogelijk naar de kinderen toe. De pm'ers verantwoorden in veel situaties hun gedrag. Ze geven bijvoorbeeld tijdig aan wat zij van kinderen verwachten, passen hun lichaamshouding hier op aan en communiceren op een wijze (d.m.v. zinsopbouw en woordkeuze) die past bij de leeftijdsgroep. Kinderen hebben bij ons de ruimte om grenzen op te zoeken, maar wanneer ze grensoverschrijdend gedrag vertonen geven wij dit aan en leggen uit waarom iets niet mag.

Wij geven het kind altijd uitleg en informatie zodat hij begrijpt waarom de dingen gaan zoals ze gaan. Wij proberen zoveel mogelijk te kijken naar het kind en in te spelen op zijn behoeften en interesses. Om kinderen te leren hoe ze zich horen te gedragen geven we zoveel mogelijk het goede voorbeeld. Wanneer we iets van een kind verwachten, vragen wij dit bijvoorbeeld netjes.

3.2.2 Ontwikkeling van persoonlijke competenties

Met persoonlijke competentie bedoelen we persoonlijke kenmerken die een kind in staat stelt om allerlei typen problemen adequaat aan te pakken en zich goed aan te passen aan veranderende omstandigheden.

Positief zelfbeeld

Het is belangrijk dat een kind op jonge leeftijd al een positief zelfbeeld ontwikkeld. Dit zorgt voor het zelfvertrouwen dat een kind nodig heeft om nieuwe dingen te leren en te ontdekken. Wij stimuleren het positieve zelfbeeld door aandacht aan het kind te geven, te luisteren naar wat hij te vertellen heeft en dit serieus te nemen. Wij laten de kinderen zoveel mogelijk ervaren wat het kan en stimuleren hem zijn grenzen daarin te verleggen. Daarbij geven wij complimenten en benoemen we waar het kind goed in is. Ook geven wij de kinderen de mogelijkheid om keuzes te maken en mee te beslissen in wat we op een dag gaan doen.

Wij laten aan het kind merken dat we blij zijn dat hij er is en dat hij de moeite waard is. Knutselwerkjes worden zichtbaar opgehangen in de ruimte, zodat kinderen hier trots op kunnen zijn.

Stimulering verschillende ontwikkelingsgebieden

We volgen de individuele ontwikkeling van elk kind en proberen in ons activiteiten aanbod zoveel mogelijk aan te sluiten op zijn belevingswereld. Spel is een belangrijk middel om de persoonlijke competenties te ontwikkelen. Middels onze activiteiten richten wij ons op het stimuleren van de:

- cognitieve ontwikkeling; waarbij het verwerven, verwerken en toepassen van opgedane kennis een belangrijke rol speelt (bijvoorbeeld tijdens het voorlezen van een verhaal).
- sociaal-emotionele ontwikkeling; wat betrekking heeft op wat kinderen weten over hun sociale omgeving en zichzelf. Een kind leert omgaan met zijn eigen emoties gedurende de interactie met anderen. Hieruit groeit het vermogen om sociale contacten aan te gaan en vriendschappen te onderhouden (bijvoorbeeld wanneer we aan tafel liedjes zingen).
- motorische ontwikkeling; wat inspeelt op het leren bewegen. De motorische ontwikkeling is in te delen in de fijne (bijvoorbeeld knippen en kleuren) en grove motoriek (bijvoorbeeld dansen en springen).
- taal ontwikkeling; waarbij zowel het taal en het spraakvermogen een belangrijke rol spelen (bijvoorbeeld door liedjes te zingen of voorwerpen altijd duidelijk te benoemen).
- creatieve ontwikkeling; waarbij het vermogen groeit om nieuwe, ongebruikelijke of verschillende oplossingen te vinden in specifieke of onbekende situaties (bijvoorbeeld tijdens het maken van een puzzel of een knutselwerkje).

Flexibiliteit

In ons dagprogramma, dat bestaat uit vrij spel en gestructureerde activiteiten, stimuleren we diverse ontwikkelingsgebieden. Hier gaan wij flexibel mee om. Dit geldt ook voor het spel materiaal dat zich in de ruimte bevindt. Activiteiten kunnen bijvoorbeeld betrekking

hebben op fantasiespel, tellen, meten en ontdekken. Ieder kind krijgt hierdoor verschillende leer-, ervaringskansen.

De pm'ers sluiten aan bij de voorkeuren en competentie mogelijkheden van een kind, maar proberen ze hierin ook uit te dagen wat vraagt om enige flexibiliteit. Dit kan door bijvoorbeeld nieuw spelmateriaal aan te bieden of nieuwe mogelijkheden van bestaand materiaal te benadrukken. Een kind dat altijd voor een puzzel kiest dat onder zijn niveau ligt, wordt uitgedaagd om onder begeleiding een puzzel te kiezen met iets meer uitdaging.

Zelfstandigheid

Wij hebben respect voor de autonomie van kinderen en stimuleren de zelfredzaamheid door hen zoveel mogelijk zelf te laten doen en niet meteen te helpen als het even niet lukt. Vaak vragen we of kinderen zelf tot een oplossing kunnen komen. Indien het laatste nog lastig is, moedigen we de kinderen aan, geven passende uitleg, aanwijzingen en correcties. We bieden kinderen de ruimte om dingen uit te proberen. Dit zie je bijvoorbeeld terug tijdens het zindelijkheidsproces. Een kind hoeft niet direct op een wc of potje te plassen om een complimentje te verdienen. Wanneer een kind alleen al hierop gaat zitten, is dit al een compliment waard. Fouten maken mag. Wij leggen daar geen nadruk op. De pm'ers betrekken de kinderen actief bij de verzorgende en organisatorische taken zoals opruimen en dingen klaarzetten.

3.2.3 Ontwikkeling van sociale competenties

Het begrip sociale competentie heeft betrekking op de sociale vaardigheden en kennis van een kind met zijn omgeving.

Aanwezigheid leeftijdsgenoten

Kinderen brengen veel tijd door op het kinderdagverblijf. Daarom stimuleren wij de kinderen om vriendschappen te sluiten met de andere kinderen door bijvoorbeeld groepsactiviteiten aan te bieden waarbij ze leren samenwerken. Activiteiten die aanzet geven tot overleg, afstemmen, elkaar helpen en emoties te delen. Hierbij kan worden gedacht aan leren delen, naar elkaar luisteren, wachten en helpen.

Ook tijdens de vrij speelmomenten proberen de pm'ers gesprekjes aan te moedigen tussen henzelf en de kinderen, en tussen de kinderen onderling.

In principe kiezen de kinderen zelf met wie ze willen spelen, maar wanneer een kind vaak alleen speelt proberen we hem wel bij het spel van anderen te betrekken.

Sociale activiteiten

Gedurende de dag wisselen we groepsactiviteiten af met momenten die kinderen individueel kunnen invullen. In onze dagindeling is er op twee momenten ruimte voor een gerichte activiteit (zie bijlage 1). We proberen zo flexibel mogelijk om te gaan met onze activiteiten gedurende ons dagprogramma en hechten er veel waarde aan dat deze zowel leeftijdsgericht als uitdagend zijn. Vaak zijn deze activiteiten gerelateerd aan een bepaald thema en kunnen zowel binnen als buiten plaatsvinden. We zijn ons ervan bewust dat de buitenlucht voor de kinderen erg gezond is en proberen iedere dag minstens één keer naar buiten te gaan. Het kinderdagverblijf beschikt over een kindvriendelijke tuin waar kinderen hun energie kwijt kunnen. Daarnaast gaan we, indien hiervoor toestemming is gegeven, ook af en toe een uitstapje.

Gedurende de activiteiten stimuleren de pm'ers de interacties (zowel positief als negatief) tussen de kinderen. Ze helpen de kinderen actief om sociale vaardigheden met de leeftijds- en/of groepsgenootjes te ontwikkelen. Hierbij kan worden gedacht aan leren delen, naar elkaar luisteren, wachten en helpen.

3 -Plus activiteiten

In het dagprogramma (bijlage 1) creëren we ook ruimte voor 3-plus activiteiten. Deze activiteiten worden aangeboden wanneer het rustmoment is op de groep. De activiteiten die worden aangeboden hebben betrekking op voorschoolse opdrachten die spelenderwijs, in kleine groepjes en via gestructureerde begeleiding worden aangeboden.

Omgaan met conflicten

Kinderen die samen spelen raken regelmatig met elkaar in conflict. Ze moeten vaak nog leren om speelgoed te delen en samen te spelen. Ook is hun empathisch vermogen nog niet zodanig ontwikkeld dat ze veel rekening willen houden met andere kinderen. Bij het ene kind is dat vermogen eerder ontwikkeld en sterker dan bij het ander. De conflicten die ontstaan laten we ze zoveel mogelijk zelf oplossen. Op deze manier leren kinderen duidelijk aan te geven wat ze zelf willen. Bij een conflict blijft de pm'er erbij en houdt toezicht over de situatie. Wanneer kinderen een conflict zelf niet kunnen oplossen grijpt de pm'er in door met de kinderen te gaan praten en samen tot een oplossing te komen. Hierbij vindt altijd het principe 'hoor en wederhoor' plaats. Kinderen worden aangesproken op hun medeverantwoordelijkheid voor een positieve sfeer omgang met elkaar.

3.2.4 Het eigen maken van normen en waarden

Kinderen komen bij ons in aanraking met verschillende vormen van cultuur en diversiteit die onze samenleving kenmerkt. Vandaar dat we er veel waarde aan hechten om een morele ontwikkeling bij kinderen te stimuleren.

Normen en waarden

Wij proberen de kinderen te laten inzien wat moreel gedrag is en hoe je dit kunt overbrengen. Dit betekent voor ons: respect voor jezelf, voor anderen en je omgeving. Wij bevorderen dit gedrag door zelf het goede voorbeeld te geven en te praten over wat wij belangrijk vinden. Pedagogisch medewerkers letten hierbij op hun houding, taalgebruik en gedrag. Daarnaast worden onderwerpen besproken als 'samen spelen samen delen', naar elkaar luisteren en op elkaar wachten. Bij een gebeurtenis helpen we het kind te verwoorden hoe het zich daarbij voelde en we leren kinderen naar elkaar te luisteren. Vragen worden door ons altijd beantwoord. We zijn duidelijk in wat wel en niet mag en leggen uit waarom.

De pm'ers geven ook het goede voorbeeld met betrekking tot een gezonde leefstijl. Hierbij kan worden gedacht aan gezond eten en drinken, actief bewegen en niet snoepen in het bijzijn van kinderen. Tevens zijn ze zich bewust van het belang van de kwaliteit van licht, lucht en geluid. Schreeuwen op de groep is bijvoorbeeld absoluut niet gewenst.

Regels hanteren

Regels geven houvast. Voor kinderen is het nog erg moeilijk om zich aan de regels te houden. Hierin proberen we hen zo goed mogelijk en op een positieve manier te begeleiden. We zijn duidelijk in wat wel en niet mag en de eventuele consequenties hiervan. Hierbij kan er bijvoorbeeld worden gedacht aan dat kinderen hun handen moeten wassen na het plassen en op elkaar moeten wachten tijdens het eten. We leggen de focus op wat we van kinderen verwachten, in plaats van dat we kinderen steeds teruggeven welk gedrag we niet willen zien. Wanneer een kind het moeilijk vindt om zich aan deze regels te houden wordt hem nog een keer duidelijk verteld wat de regels zijn. Op die manier leren ze hoe ze zich horen te gedragen op het kinderdagverblijf.

Omgaan met ongewenst gedrag

Ons uitgangspunt is om de kinderen zoveel mogelijk positief te benaderen. Wanneer een kind ongewenst gedrag vertoont wordt hij daar duidelijk op aangesproken. Er wordt verteld wat niet mag en waarom niet. Vervolgens wordt hem een alternatief aangeboden van wat hij wél mag doen. Wanneer het kind herhaaldelijk hetzelfde ongewenste gedrag vertoont kan de pm'er ervoor kiezen hem even uit de situatie te halen. Op een veilige, neutrale en zichtbare plek in de ruimte is er een 'nadenkplek' aanwezig. Bij ongewenst gedrag wordt het kind gevraagd hier te gaan zitten. Vervolgens wordt er altijd op een duidelijke en rustige toon verteld waarom hij even apart wordt gezet. Dit gebeurt te allen tijde op ooghoogte van het kind. Wanneer we een kind even apart zetten om na te denken, veroordelen hierbij niet het kind zelf, maar wel zijn gedrag op dat moment. De tijd om na te denken is afhankelijk van de leeftijd. We hanteren als richtlijn de leeftijd in minuten en houden het kind altijd goed in de gaten. Ter afsluiting komt dezelfde pm'er die het kind op de nadenkplek heeft gezet nog terug om het 'nadenken' goed af te sluiten. We proberen dit niet te zwaar te maken. Het doel van nadenken is dat het kind even opnieuw op kan starten.

In de leeftijd van 1,5 tot 2,5 kan het voorkomen dat kinderen bijgedrag vertonen. Kinderen zijn volop in ontwikkeling en vinden het in sommige situaties moeilijk om hun emoties te reguleren. Ieder bijtincident nemen we uiterst serieus. We hebben een protocol opgesteld waarin wordt uitgelegd hoe wij handelen in deze situaties.

Culturele vorming

Doordat kinderen naar het kinderdagverblijf gaan, komen ze in aanraking met andere aspecten van de cultuur en de diversiteit die onze samenleving kenmerkt. Er zijn kinderen aanwezig met een verschil in sociaaleconomische achtergrond, verschil in opvoeding, gezinssamenstelling, religie en/of nationaliteit. De pedagogisch medewerkers laten respect zien voor ieder kind. Kinderen mogen bij ons zijn wie ze zijn. Kinderen krijgen uitleg en begeleiding om met elkaars verschillen om te gaan.

3.3 Mentorschap en structureel volgen ontwikkeling

Bij Topkids hebben alle kinderen een mentor, met als doel om de ontwikkeling en het welbevinden van de mentorkinderen goed in de gaten te houden en in kaart te brengen. Iedere vaste pedagogisch medewerker op de groep treedt voor een aantal kinderen op als mentor. Daarnaast fungeert de mentor als eerste aanspreekpunt voor de ouders en dient dit ter versteviging van de relatie met hen. Tijdens de intake wordt altijd aangegeven wie de mentor is en ook bij de eerste overdracht in het ouderportaal wordt het nadrukkelijk vermeld. Wanneer een pedagogisch medewerker niet aanwezig kan zijn, dan worden mentorkinderen altijd overgedragen aan een collega. Uiteraard worden alle kinderen door de pedagogisch medewerkers op dezelfde manier begeleid qua verzorging en aandacht.

Om de begeleiding en verzorging zoveel mogelijk aan te sluiten op de behoeften en mogelijkheden van uw kind, is het belangrijk dat de mentor de ontwikkeling en het welbevinden van uw kind zorgvuldig in kaart brengt en monitort. Het observeren en bespreken (bv. tijdens de overdrachtmomenten) van de ontwikkeling gebeurt dagelijks op de groep, maar daarnaast ook tweemaal per jaar aan de hand van een gestructureerde observatielijst. Eenmaal per jaar vindt er een 10-minutengesprek plaats aan de hand van deze observatie waar ouders zich optioneel voor kunnen opgeven. Deze gesprekken staan vaak gepland in mei. Rond oktober ontvangen alle ouders altijd een uitgebreid verslag in het ouderportaal over de ontwikkeling van hun kind aan de hand van de gegevens die uit de observatielijst naar voren komen. Indien gewenst kan hier ook een gesprek voor worden gepland. Wanneer er in de dagelijkse praktijk zorgen zijn omtrent een kindje of wanneer deze naar voren komen a.d.h.v. een gestructureerde observatie, vindt er altijd een zorggesprek plaats met ouders. Deze gesprekken kunnen ten alle tijden plaatsvinden. Wanneer nodig kan onze pedagoog hierbij aanwezig zijn om te kijken waar (extra)

ondersteuning gewenst is. Zie voor meer informatie hoofdstuk 8. Uiteraard is het voor de ouders ook mogelijk om op eigen initiatief een (zorg)gesprek aan te vragen.

Warme en koude overdracht

Voorafgaand aan de start van de basisschool (minimaal 2 maanden), biedt de mentor bij de ouders de mogelijkheid voor een overdracht naar de basisschool en/of de BSO aan. We maken hierbij gebruik van een overdrachtsformulier. In dit formulier (koude overdracht) worden belangrijke gegevens opgenomen, aangaande de algehele ontwikkeling van het kind. Een bespreking met de basisschool of BSO (warme overdracht) behoort ook tot de mogelijkheden. In overleg met ouders wordt besloten of er behoefte is aan een overdracht en zo ja, in welke vorm (mondeling en/of schriftelijk).

Naast de warme overdracht is het ook belangrijk om nazorg te bieden. Na 3 maanden kan er (telefonisch) contact opgenomen worden met school en/of BSO voor overleg, indien noodzakelijk.

De mentor zal altijd zorgvuldig met de privacy van de kinderen en ouders omgaan in het contact met derden. Er zullen geen bijzondere zaken of problemen besproken worden over een kind zonder dat de ouders hier toestemming voor hebben gegeven.

4. Ouderbeleid

Gedurende de tijd dat het kind op het kinderdagverblijf is spelen wij voor een groot gedeelte een rol in de opvoeding. Daarom hechten wij een grote waarde aan goed contact met ouders. Topkids hanteert onderstaand beleid om zoveel mogelijk in de relatie tussen de pm'ers en ouders te investeren.

4.1 Kennis maken

Wanneer een kind een plek op Topkids heeft gekregen worden de ouders door een pm'er uitgenodigd voor een rondleiding. Deze rondleiding is meteen de eerste kennismaking. Indien je de keuze maakt om je kind naar Topkids te brengen volgt er een intakegesprek. Tijdens dit gesprek, dat vaak plaatsvindt op de eerste wenochtend, krijg je alle informatie over de dagelijkse gang van zaken.

Bij Topkids is het mogelijk om, indien gewenst, vooraf te wennen. De wenperiode bestaat uit maximaal 2 dagdelen en vindt meestal plaats in de week voorafgaand aan de definitieve plaatsing. De dagdelen zijn meestal van 9:00 tot 12:00 uur en van 9:00 tot 15:00 uur.

4.2 Overdracht

Brengen

Topkids is vanaf 7:30 uur open. Wanneer je je kind komt brengen vindt er een mondelinge overdracht plaats. Dit kan praktische informatie zijn (zoals de tijd van de eerste voeding of wie het kind komt halen), maar ook zijn wij altijd geïnteresseerd in de algemene ontwikkeling van het kind. Wij vinden het leuk om te horen wat hij bijvoorbeeld in het weekend heeft gedaan en waar hij thuis graag over kletst. Daarom vinden we het gezellig als je 's ochtends een kopje koffie /of thee blijft drinken, mits je daar tijd voor hebt. Je mag tot uiterlijk 9:15 uur blijven, daarna beginnen we met ons dagschema. Ook voor het brengen geldt dat de pm'ers het op prijs stellen als alle kinderen voor 9:15 uur binnen zijn. Wanneer dit niet lukt, worden zij hiervan graag telefonisch op de hoogte gebracht.

Ophalen

Topkids sluit om 18:30. Bij het ophalen volgt er een overdracht van de pm'er over hoe het die dag is gegaan. Wanneer je kind wordt opgehaald door iemand anders, word je gevraagd een ophaalformulier te ondertekenen waarin je toestemming geeft om het kind met de aangewezen persoon mee te geven. Wij vragen degene die het kind komt ophalen de eerste paar keren een legitimatiebewijs mee te nemen. Vanaf het moment dat de pm'ers de desbetreffende persoon vaker hebben gezien is dat niet meer nodig. Wanneer wij er vooraf

niet van op de hoogte zijn gesteld dat je kind door iemand anders wordt opgehaald, kunnen wij je kind uit veiligheidsoverwegingen niet meegeven.

Kinderen dienen uiterlijk op de overeengekomen tijden, zoals vermeld in de plaatsingsovereenkomst, te worden opgehaald. Wij realiseren ons dat te laat komen een keer kan gebeuren, maar wanneer een kind structureel te laat wordt opgehaald zijn we genoodzaakt maatregelen te treffen. In eerste instantie volgt een mondelinge en schriftelijke waarschuwing, maar in het uiterste geval kunnen wij genoodzaakt zijn om het contract op te zeggen zonder dat daarvoor de opzeggingstermijn in acht hoeft te worden genomen.

Ouderportaal

Vaak zijn de ophaalmomenten vrij hectisch, waardoor een uitgebreide overdracht soms niet mogelijk is. Daarom maken wij ook gebruik van een ouderportaal om iets uitgebreider te vertellen wat een kind heeft gedaan. Het ouderportaal wordt één keer per week geschreven door de pm'ers. Bij baby's zal er, naast het verhaal dat wekelijks wordt geschreven, ook iedere keer het voedings-, en slaapschema worden opgestuurd. Je mag het ouderportaal tevens gebruiken om ons te vertellen wat je kind thuis heeft gedaan.

4.3 Bereikbaarheid

Je dient ten alle tijden telefonisch bereikbaar te zijn voor onze pm'ers op de dagen dat je kind wordt opgevangen. Wij vragen daarom altijd om meerdere telefoonnummers waarop je bereikbaar bent. Daarnaast is het voor ons belangrijk dat nieuwe telefoon en/of adresgegevens altijd tijdig aan ons worden doorgegeven.

4.4 Activiteiten buiten het kinderdagverblijf

Een kind mag alleen deelnemen aan een activiteit buiten het kinderdagverblijf (bijvoorbeeld een bezoek aan de speeltuin of de bibliotheek) als beide ouders toestemming hebben gegeven. Hiervoor moet een formulier worden ondertekend. Je kunt ervoor kiezen om eenmalig een formulier te ondertekenen voor permanente toestemming of per aangeboden activiteit. Voor activiteiten buiten het kinderdagverblijf hebben we een protocol uitstapjes opgesteld. Deze ligt ter inzage op het kinderdagverblijf.

4.5 Pedagogische kwaliteit afnemen en ruilen van dagen

Indien gewenst is het mogelijk om extra dagen af te nemen of dagen te ruilen via het ouderportaal. De voorwaarden die hiervoor worden gesteld kun je teruglezen in het beleid 'Ruilen en afnemen extra dagen'. Ondanks deze mogelijkheid zorgen we dat de pedagogische kwaliteit op de groep ten alle tijden gewaarborgd blijft doordat we met een vast team werken, kinderen zich thuis voelen in het pand en bekend zijn met de

dagstructuur. We creëren een veilige omgeving die voor zowel het kind als de ouders, ook op andere dagen, vertrouwd zal voelen. Mochten kinderen er onverhoopt toch moeite mee hebben, dan bieden de pm'ers extra aandacht om deze veilige en vertrouwde basis te versterken.

4.6 10-minutengesprekken

Eén keer per jaar organiseren wij een avond waarin we 10-minutengesprekken voeren. Je kunt je hiervoor, indien gewenst, opgeven. Het doel van de avond is om een keer rustig en uitgebreider te praten over hoe het kind zich voelt, gedraagt en ontwikkelt op het kinderdagverblijf. Voorafgaand aan deze gesprekken observeren wij het kind door middel van observatieformulieren. De observatiegegevens die hieruit voortkomen, bespreken we met de ouders en mogen worden ingezien op het kinderdagverblijf. We geven de gegevens niet mee naar huis. Wanneer de pm'ers zich eerder zorgen maken over de ontwikkeling van een kind, wachten wij niet tot de 10-minutengesprekken, maar maken dit altijd eerder bespreekbaar.

4.7 Zorggesprek

Wanneer de pm'ers of de ouders zich zorgen maken over de ontwikkeling of het welzijn van het kind kan er altijd een gesprek worden aangevraagd. Ouders worden dan uitgenodigd voor een gesprek buiten de breng- en haalmomenten om, om met één of twee pm'ers wat uitgebreider te praten. Een zorggesprek kan zowel op initiatief van de pm'ers als van de ouders worden aangevraagd en is geheel vrijblijvend. Zie voor meer informatie over zorgkinderen ons zorgbeleid verderop in dit beleid.

4.8 Hoofdkantoor

Het hoofdkantoor is 5 dagen per week bereikbaar van 9:00-17:00 uur op het nummer 0346-21 43 23. Je kunt hier terecht met alle vragen omtrent de opvang bij Topkids.

4.9 Leidinggevende

Één van de leidinggevenden is 5 dagen per week bereikbaar voor vragen van zowel ouders als pm'ers. Zij zijn verantwoordelijk voor het beleid binnen de organisatie. Daarnaast ondersteunen, sturen en begeleiden ze de teams op verschillende vestigingen. Naast de werkzaamheden op het hoofdkantoor zijn zij ook regelmatig te vinden op de vestiging. De leidinggevenden zijn bereikbaar via het hoofdkantoor. Mochten ze niet aanwezig zijn zijn zij ook mobiel bereikbaar. Gegevens hiervan zijn op te vragen bij het hoofdkantoor op beschikbaar via de website.

4.10 Pedagoog

Topkids heeft een pedagoog in dienst die je, indien nodig of gewenst, om advies kan vragen over opvoedingsvraagstukken of het pedagogisch handelen op de groep. Contactgegevens zijn te vinden op de website. Tevens begeleidt zij de pm'ers op de werkvloer en houdt zij zich actief bezig met het pedagogisch beleid en de ontwikkeling van de kinderen.

4.11 Aanspreekpunt

Het kinderdagverblijf beschikt over een aanspreekpunt die gemiddeld 4 dagen per week werkzaam is op de groep. Het aanspreekpunt is op de hoogte van alle ontwikkelingen binnen de vestiging en stuurt het team aan onder supervisie van de leidinggevende.

4.12 Oudercommissie

Ons kinderdagverblijf heeft een actieve oudercommissie (bestaande uit minimaal drie en maximaal vijf ouders) die minimaal drie keer per jaar bijeenkomt. De oudercommissie heeft een adviesrecht over de invulling en uitvoering van ons beleid. Hierbij kan worden gedacht aan het gezondheids-, kwaliteits-, of prijsbeleid. Een aantal van deze bijeenkomsten worden ook bijgewoond door de leidinggevende en eventueel een pm'er om antwoord te geven op alle vragen. Er worden altijd notulen gemaakt van deze bijeenkomsten. Deze zijn in te zien op het kinderdagverblijf.

De oudercommissie is te bereiken via ocTopkids@live.nl

4.13 Ouderavond

Een aantal keer per jaar vinden er ouderavonden plaats om elkaar te informeren en met elkaar van gedachten te wisselen onder het genot van een hapje en een drankje. De pm'ers informeren de ouders op zo'n avond bijvoorbeeld over belangrijke ontwikkelingen die zich voordoen op het kinderdagverblijf. Daarnaast kunnen ouders op deze avond hun wensen en ideeën kenbaar maken. Thema's voor deze ouderavonden worden mede aangedragen door de oudercommissie. Het staat alle ouders vrij om ook suggesties voor thema's aan te dragen bij de oudercommissie.

4.14 Surpriseavond

Voor Sinterklaas organiseren wij ieder jaar een surpriseavond. Ouders mogen dan bij ons een leuke surprise voor hun kind knutselen. Deze avonden zijn altijd erg gezellig en een mooie gelegenheid om weer eens goed bij te kletsen.

4.15 Borrels

De oudercommissie organiseert, afhankelijk van de animo onder de ouders, ongeveer twee keer per jaar een borrel voor de ouders. Meestal is dit rond nieuwjaarsdag en in de zomer.

4.16 Ouderapp

We maken gebruik van een ouderapp waarin dagelijks verhaaltjes en foto's worden geüpload. Ook mededelingen vanuit het team of de organisatie worden hierin weergegeven. Hierbij kan worden gedacht aan nieuwe activiteiten, tips, ontwikkelingen binnen het kinderdagverblijf en belangrijke mededelingen. Ook ouders kunnen een berichtje plaatsen dat door ons wordt gelezen.

4.17 Privacy

Wij gaan zorgvuldig om met persoonlijke informatie en verstrekken geen gegevens over de ouders en het kind, zonder toestemming, aan derden. De foto's die worden gemaakt op het kinderdagverblijf zijn alleen voor intern gebruik. Je kunt de foto's op de website bekijken nadat je hebt ingelogd via de besloten pagina voor ouders.

Topkids heeft een Facebookpagina waarop de vestigingen ouders op de hoogte houden van leuke dagelijkse activiteiten. Ons beleid is dat kinderen nooit herkenbaar op Facebook worden geplaatst. Wanneer ouders bezwaar hebben tegen het plaatsen van onherkenbare foto's kan dat altijd bij de pm'ers worden aangegeven. Per 25 mei 2018 staat ook de nieuwe privacystatement op de website.

4.18 Klachten

Wanneer je als ouder ontevreden bent over de gang van zaken op het kinderdagverblijf, kun je dat in eerste instantie bespreken met de pm'er. Deze zal dit in het team bespreken en komt daar zo snel mogelijk op terug. De leidinggevende wordt hier altijd van op de hoogte gesteld.

In het geval dat je er niet samen met de pm'er uitkomt, probeert de leidinggevende hierin te bemiddelen.

Blijkt een klacht van dusdanige aard te zijn dat wij er onderling niet uit komen dan kun je je rechtstreeks wenden tot de Geschillencommissie Kinderopvang. Eventueel meer informatie kun je vinden op www.degeschillencommissie.nl.

In onze uitgebreide klachtenprocedure komen we uitgebreider terug op de behandelingen van klachten (zowel intern als extern) binnen onze organisatie. Dit document ligt ter inzage op de vestiging en is ook ten alle tijden op te vragen.

4.19 Opzegtermijn

De opvang stopt automatisch wanneer een kind 4 jaar wordt. Indien je eerder wilt opzeggen, vragen wij je dit schriftelijk aan ons mee te delen. Hierbij geldt een opzegtermijn van 1 maand. Verlenging van het contract, bijvoorbeeld wanneer een kind na een vakantie pas naar school gaat, is mogelijk indien het kindaanstal het toelaat en dient vooraf aangevraagd te worden bij het hoofdkantoor.

4.20 Website

Informatie over onze opvang, contractvormen, tarieven en contactgegevens vind je op www.topkids.nl.

5. Voedingsbeleid

Bij Topkids gaan we verantwoord om met voeding. We zijn ons ervan bewust dat een gezonde en voedzame maaltijd belangrijk is voor de ontwikkeling van kinderen. Voor de ontwikkeling van dit voedingsbeleid hebben we contact gehad met een voedingsdeskundige van het Voedingsatelier te Utrecht. Daarnaast volgen we ook de richtlijnen van het Voedingscentrum.

In dit beleid zullen we uiteenzetten wat we verstaan onder gezonde voeding en de keuzes die we hierin maken.

5.1 Uitgangspunten

In de eerste levensjaren maakt een kind op alle gebieden hele snelle ontwikkelingen door. Op het gebied van eten komt een kind voor het eerst in aanraking met verschillende smaken en structuren. Het ene kind zal meer eten dan het andere kind en de ene zal meer willen uitproberen dan de ander.

Voedingsmomenten beschouwen wij voor kinderen van alle leeftijden als waardevolle momenten van voldoening, rust, geborgenheid en samenzijn.

-Kinderen hechten veel waarde aan regelmaat. Vaak eten ze dan ook beter.

-Hoe ouder kinderen worden, des te meer waarde hechten we aan een gevarieerde maaltijd. We bieden zoveel mogelijk producten aan van het seizoen en stimuleren kinderen om verschillende dingen te proberen.

-We vinden het belangrijk dat kinderen plezier hebben in het eten. Tijdens het voeden van de baby's nemen we hier de tijd voor en gaan met kinderen even apart zitten. Bij de grotere kinderen zorgen we voor een rustige en gezellig sfeer aan tafel. Eten zien we als een gezamenlijke activiteit. In de praktijk blijkt vaak: "zien eten is doen eten".

-We werken steeds meer toe naar zelfstandigheid. Hierbij kan worden gedacht aan drinken uit een beker, met een lepel eten of brood smeren met een (bot) mes.

-Wanneer kinderen niet willen eten, stimuleren we ze hierin. Pushen doen we niet. Wel houden we de ontwikkeling nauwkeurig bij en bespreken dit met de ouders.

5.2 Voedingsaanbod voor kinderen tot 1 jaar

In overleg met ouders wordt vooral bij jonge kinderen het voedingsritme van het kind gevolgd. Stapsgewijs en in overleg met ouders worden de maaltijden steeds meer uitgebreid. Melkvoedingen zullen steeds meer worden vervangen door maaltijden.

Drinken

- Met ouders wordt besproken of er borst- of flesvoeding wordt gegeven. Flessen dienen zelf meegenomen te worden, aangezien baby'tjes vaak beter drinken uit hun eigen fles.
- Afgekolfd borstvoeding leveren ouders voldoende gekoeld of ingevroren (in kleine porties) af op het kinderdagverblijf. Deze porties zijn voorzien van naam en datum en mogen maximaal één maand in de vriezer worden bewaard. Borstvoeding wordt zo snel mogelijk getransporteerd, liefst in een koelbox of –tas.
- Ouders leveren geen klaargemaakte flesvoeding aan. Flesvoeding wordt vlak voor de voeding klaargemaakt.
- Naast borstvoeding of opvolgmelk krijgen kinderen water of lauwe (kruiden)thee zonder suiker. Wij bieden in principe geen limonadesiroop of diksap aan.
- Bij voorkeur gaat het kind vanaf 8 maanden oefenen met het drinken uit een (plastic) beker. Dit is beter voor de mondmotoriek dan een beker met een tuit. We zullen kinderen hierin ondersteunen.
- Een kind hoeft bij ons de beker niet helemaal leeg te drinken. Als een kind de beker niet leegdrinkt, heeft het simpelweg geen dorst. Wij stimuleren kinderen wel om op vaste momenten te drinken.

Eten

- We starten met het geven van eerste hapjes (fruithapje, warme maaltijd of brood maaltijd) in overleg met de ouders. We beginnen met zogenaamde 'oefenhapjes', waarbij het eten is gepureerd. Bij het eten van brood, starten we vaak met korstjes. Zodra kinderen hapjes krijgen, laten we ze de mondmotoriek oefenen met een (ondiep, plastic) lepeltje. Er is altijd een pm'er in de buurt om kinderen hierin te begeleiden.
- Vaak wordt gestart met een fruithapje. Kinderen wennen makkelijker aan zachte smaken. We beginnen er altijd mee in overleg met ouders en wanneer kinderen thuis ook al hebben 'kennis gemaakt' met een product. Dit in verband met mogelijke allergische reactie. Het fruit en de groente die we als oefenhapje tussendoor geven is vers gepureerd. Dit hapje bestaat uit appel, peer en/of banaan. Afhankelijk van wat er thuis wordt aangeboden kiezen we ervoor om te starten met een soort fruit of een combinatie van verschillende fruitsoorten. Wanneer kinderen eraan toe zijn, worden de stukjes fruit steeds groter.
- Ter uitbreiding van de maaltijd kan er worden gekozen voor een warme maaltijd of broodmaaltijd.
- We besmeren het brood altijd met een beetje ongezoeten roomboter.

5.3 Voedingsaanbod voor kinderen vanaf 1 jaar

Drinken

- We bieden de kinderen maximaal 1 glaasje limonade per dag. Gezien de grote kans op tandbederf en overgewicht. De overige momenten bieden we de kinderen water of thee aan.

Eten

- In de ochtend bieden we een groentemoment aan, 's middags een fruitmoment. In principe is ons streven om kinderen in totaal minimaal 1,5 stuk fruit en/of groenten aan te bieden.

- De kinderen krijgen tussen de middag een warme maaltijd. Zie voor specificatie van deze maaltijden verderop in dit beleid. Indien gewenst kan aan het einde van de dag nog een broodmaaltijd worden genuttigd.

Hoeveelheid

Kinderen zijn bij ons in ontwikkeling en vaak volop in beweging. Ieder kind verschilt daarin en doet dat op zijn eigen tempo. Hetzelfde geldt voor het eet en drinkpatroon. Het ene kind eet of drinkt meer dan het andere kind. Wanneer kinderen te weinig eten of drinken, dan proberen we ze hierin meer te stimuleren of het vaker aan te bieden. Wanneer we ons hierover zorgen maken wordt dit met ouders gecommuniceerd.

Kinderen mogen bij ons naar behoefte om drinken (water/thee) vragen. Maximaal 1 beker melk en 1 beker sap. Voor boterhammen is het ons streven om maximaal 2 boterhammen aan te bieden. Voor 3plus kinderen verruimen we dit naar maximaal 3 boterhammen. Indien kinderen daarna nog trek hebben, bieden we extra groenten aan. Bij de warme maaltijd gaan we uit van een portie van 150 à 200 gram.

5.4 Keuze van producten

Voor ons aanbod houden we rekening met zoveel mogelijk producten van het seizoen. En producten met een natuurlijke oorsprong. Dit houdt in dat producten zo min mogelijk zijn bewerkt. Daarnaast maken wij zo min mogelijk gebruik van producten met zout, zoetstoffen en verzadigde vetten.

Warme maaltijd

Onze warme maaltijden worden verzorgd door Moekes Maaltijd. Moekes Maaltijd verzorgt gevarieerde en gezonde maaltijden met seizoensproducten (waarvan voornamelijk groenten). Hierbij wordt geen gebruik gemaakt van zout of kunstmatige toevoegingen.

De voordelen van een warme lunch op het kinderdagverblijf zijn:

* Kinderen eten in de middag beter dan 's avonds. Daardoor krijgen ze voldoende groenten binnen.

* 'Zien eten doet eten' blijkt uit de praktijk. Kinderen die thuis vaak niet goed warm eten, eten op het kinderdagverblijf met de andere kinderen beter.

* Ook wanneer je thuis graag je warme maaltijd aan het einde van de dag houdt is het niet erg voor kinderen om 2 maal warm te eten. Dit betekent alleen maar extra inname van groenten.

* Over het algemeen bevat een warme maaltijd meer vitamines en minder zout dan een broodmaaltijd.

Brood

Het meergranenbrood dat we aanbieden komt van een ambachtelijke bakker. Voor de baby's hebben we lichtbruin brood zonder pitjes.

Beleg

Aangezien we voor verantwoorde producten kiezen op brood, hanteren we niet de regel "eerst hartig, dan zoet". Natuurlijk stimuleren we kinderen wel om te variëren. We smeren op iedere boterham ongezoeten roomboter. Roomboter is beter voor kinderen dan margarine, aangezien het meer natuurlijke vetten en bouwstoffen bevat voor kinderen.

Producten die we onder andere gebruiken om de boterham mee te beleggen zijn:

- Kipfilet
- Vegetarische paté
- Ei
- Jong belegen kaas
- Pindakaas
- Appelstroop
- Fruitspread zonder suiker
- Hummus
- Zuivelspread

5.5 Dagritme

Maaltijden worden, zoveel mogelijk, op vaste momenten aangeboden gedurende ons dagprogramma. Onderstaande tijdens geven een richtlijn weer:

- 9:30-10:00 uur: Rauwkost met water/thee
- 11:30-12:00 uur: Warme maaltijd met melk, thee of water
- 14:30-15:00 uur: Fruit met thee /limonade
- 16:30-17:00 uur: Brood met water/thee

5.6 Speciale wensen

We gaan uiterst zorgvuldig om met speciale wensen wat betreft allergieën of vanuit een geloofsovertuiging. We vinden het dan ook belangrijk dat deze wensen worden besproken. We proberen zoveel mogelijk aan deze wensen tegemoet te komen. Het kan ook voorkomen dat we u vragen om zelf producten mee te nemen.

5.7 Traktatie

We vinden het ontzettend belangrijk dat een traktatie gezond is. Daarom vragen wij ouders de traktatie klein te houden en calorie-arm (zonder suiker, zoetstoffen, zout of vet). Op internet zijn er veel ideeën te vinden. Ook de pm'ers kan om advies worden gevraagd. Niet-eetbare traktaties zijn een leuk alternatief, zoals ballonnen, stickertjes, vingerpopjes, uitdeelboekjes of bad eendjes.

6. Ziektebeleid

In het belang van de kinderen hebben wij een aantal regels opgesteld met betrekking tot het wel of niet brengen van een kind bij ziekte. Wij willen benadrukken dat het belang van het zieke kind bij ons voorop staat. Daarnaast moet er rekening worden gehouden met de zorg voor de andere kinderen en de pm'ers op de groep. Wij realiseren ons dat dit lastig kan zijn, maar rekenen op begrip van ouders voor de keuze die wij hierin maken.

6.1 Ziek

Wanneer een kind ziek is kunnen wij hem niet de aandacht geven die hij op dat moment nodig heeft. Daarom vinden wij dat zieke kinderen thuis horen te blijven.

Een kind is volgens ons ziek als hij:

- bij binnenkomst al 38°C of hoger koorts heeft
- tijdens de dag 38,5°C of hoger koorts krijgt
- heel beroerd is en de pm'ers vinden dat een kind niet zichzelf is op de groep (huilen, snotterig, hangerig, afwijkend van normaal gedrag)
- een ernstig en besmettelijke virus heeft
- overmatig diarree heeft (drie luiers per dagdeel)

Indien je kind vanwege ziekte niet naar het kinderdagverblijf komt verzoeken wij dit voor 9:00 uur 's ochtends aan ons door te geven

Als wij vinden dat een kind warm aanvoelt of erg hangerig is dan meten wij zijn temperatuur op. Als hij koorts heeft, nemen we contact met je op om te overleggen. Ouders moeten er dus altijd voor zorgen dat ze bereikbaar zijn en dat zij, of familie of kennissen o.i.d., hun kind kunnen komen halen als dat nodig is.

Wij dienen geen paracetamol toe als koorts onderdrukkend middel. Uitsluitend op indicatie van een arts als pijnstiller. Bij hoge koorts kan het voorkomen dat wij ouders telefonisch toestemming vragen een zetpil toe te dienen om een koortsstuip te voorkomen. Het is dan wel van belang dat ouders op zo kort mogelijke termijn hun kind komen halen.

6.2 Infectieziekten

De meest voorkomende besmettelijke aandoeningen en ziektes zijn: diarree, griep, hand,-voet- en mondziekte, kinkhoest, krentenbaard, middenoorontsteking, roodvonk, spruw, vijfde ziekte en zesde ziekte. Wanneer een pm'er het vermoeden heeft dat een kind een infectieziekte heeft, zal er contact opgenomen worden met de ouders in verband met besmettingsgevaar. Deze wordt gevraagd naar de huisarts te gaan voor nadere informatie. Ouders dienen na consult bij de huisarts contact op te nemen met het kinderdagverblijf om

de diagnose en eventuele behandeling te overleggen en om af te spreken wanneer het kind weer mag komen. Indien een kind de waterpokken heeft mag het, indien hij zich goed voelt, gewoon komen.

6.3 Hoofdluis

Een kind met hoofdluis wordt niet toegelaten en moet zo snel mogelijk behandeld worden met een speciaal middel. Zo wordt voorkomen dat andere kinderen ermee worden 'besmet'.

6.4 Medicatie

Wij dienen alleen medicatie toe als hiervoor toestemming is gegeven vanuit de ouders middels een medicijnformulier. Hierop staat de medicatie aangegeven, op welk(e) tijdstip(pen) het gegeven moet worden en in welke periode. Deze formulieren blijven bewaard op het kinderdagverblijf.

Wij dienen geen paracetamol toe om koorts te onderdrukken. Alleen op advies van de huisarts geven we paracetamol om eventuele pijnklachten te verminderen.

Het kan voorkomen dat ouders de pm'ers vragen om een medische handeling te verrichten. Hierbij kan worden gedacht aan het geven van sondevoeding. Deze handeling wordt alleen gegeven in overleg en wanneer ouders of daartoe bevoegde personen een duidelijke uitleg hierover geven.

6.5 Huisarts

Wij schakelen in principe nooit zelf een huisarts in, alleen als er echt acuut dreigend gevaar is bellen wij zelf een huisarts. Hiervoor vragen wij alle ouders een machtiging te ondertekenen waarin toestemming wordt verleend om in acute medische situaties te handelen.

Indien er sprake is van een spoedgeval bellen wij direct 112 en nemen daarna contact met je op. Mocht het nodig zijn gaat één van de pm'ers mee naar het ziekenhuis.

6.6 Preventie

Voorkomen is beter dan genezen! Vandaar dat wij op het kinderdagverblijf de volgende preventie maatregelen nemen om ziekte en/of besmetting te voorkomen:

- Wanneer er zich kinderziektes voordoen op de groep, maken wij dit bekend aan de ouders. Bijvoorbeeld tijdens de overdracht, via briefjes op het bord in de hal of in de ouderapp.
- Kinderen die besmet zijn met krentenbaard waarbij sprake is van vochtblaasjes of open wondjes, die niet kunnen worden afgedekt, worden niet toegelaten op het kinderdagverblijf.

- Kinderen moeten zowel na het toiletgebruik en het buitenspelen hun handen wassen.
- Wij leren kinderen hun elleboog voor hun mond te houden wanneer zij hoesten.
- Kinderen gebruiken zoveel mogelijk hun eigen beddengoed.
- Wij maken snotneuzen direct schoon, met papieren doekjes die we weggooien.
- Pm'ers wassen hun handen na iedere verschoonbeurt.
- Wij maken gebruik van luizenzakken in de hal om daar jassen en tassen in op te bergen.

Zie voor meer informatie ons beleid veiligheid en gezondheid. Daarnaast werken we volgens de hygiëncode. Alle documenten zijn inzichtelijk op de vestiging.

7. Beleid feesten en rituelen

7.1 Feestdagen

Wij besteden op verschillende manieren aandacht aan de feestdagen. Hierbij kan worden gedacht aan gerichte knutselactiviteiten, voorleesmomenten of spelletjes. Ook worden de feestdagen onder de aandacht gebracht door de ruimte te versieren met zelf gemaakte knutselwerkjes. Bij Pasen en Kerstmis zorgen we voor een gezellig 'ontbijtje' voor de kinderen.

Op kerstavond en oudejaarsavond sluit Topkids om 17:00 uur.

Kinderdagverblijf Topkids is 52 weken per jaar geopend, met uitzondering van officiële feestdagen. Op deze dagen blijf je de opvangkosten wel verschuldigd.

Topkids is gesloten op:

- Nieuwjaarsdag
- 2e Paasdag
- Koningsdag
- Bevrijdingsdag (één keer in de vijf jaar; eerstvolgende: 5 mei 2020)
- Hemelvaartsdag
- 2e Pinksterdag
- 1e en 2e kerstdag

7.2 Naast de officiële feestdagen besteden we extra aandacht aan:

- Carnaval
- Moederdag
- Vaderdag
- EK/WK voetbal
- Olympische spelen
- Dierendag

7.3 Verjaardag

Rondom de verjaardagen van de kinderen hebben we een vast ritueel. Op de verjaardagskalender, die zichtbaar in de ruimte hangt, staat vaak al aangegeven wie er op welke dag jarig is. Wanneer het kind jarig is mag hij het bij ons vieren en trakteren. Er wordt dan voor hem een verjaardagsmuts gemaakt en een cadeautje uitgezocht.

Tijdens het eerste tafelmoment vieren we de verjaardag door liedjes te zingen en het cadeautje te geven. Het kind mag daarna aan iedereen de traktatie uitdelen.

De traktatie wordt door de ouders zelf ingevuld. Wij adviseren echter wel rekening te houden met de variatie in leeftijd van de kinderen. Ook stellen wij het zeer op prijs als het een gezonde traktatie is. Voor suggesties kunt u altijd bij de pedagogisch medewerkers terecht.

Voor de kinderen maakt het vaak niet uit wat er wordt uitgedeeld. Het gaat vooral om het idee.

8. Zorgbeleid

De pm'ers hebben ruime ervaring in het signaleren, observeren en registreren van bijzonderheden als het gaat om de ontwikkeling van kinderen. Hierbij hechten wij veel waarde aan objectiviteit en onderlinge consultatie. We zijn ons ervan bewust dat de ontwikkeling van een kind per individu verschilt en afhankelijk is van meerdere (omgevings-)factoren. Indien er zich bijzonderheden voordoen in de ontwikkeling van je kind, vinden we het van belang om daar zorgvuldig mee om te gaan en eventueel extra ondersteuning te bieden. We vinden het belangrijk dat ieder kind (inclusief ouder) de zorg en aandacht krijgt die het verdient. Binnen Topkids hebben we een zorgstructuur ontwikkeld om dit te bewerkstelligen. Deze wordt hieronder kort uiteengezet.

Observatie van de kinderen vindt allereerst dagelijks plaats op de groep. Zowel tijdens de momenten waarop vrij wordt gespeeld als de momenten wanneer er gerichte activiteiten worden aangeboden. Via deze weg kunnen we de ontwikkeling van de kinderen goed monitoren.

Indien er zich bijzonderheden voordoen, wordt dit ten alle tijden onderling met collega's besproken. Gekeken wordt of bijvoorbeeld dezelfde visie wordt gedeeld. Daarnaast kan op deze manier ook worden besproken of de ontwikkeling die is gesignaleerd ook op andere dagen zichtbaar is. Deze gegevens worden altijd genoteerd in de overdracht. Tevens word je als ouders zijnde op de hoogte gesteld van de signalen.

Iedere 6 weken vindt er een teamoverleg plaats waarin de signalen tijdens de kindbespreking kunnen worden besproken. Hierbij is altijd een leidinggevende en/of pedagoog aanwezig om ondersteuning te bieden. Risicofactoren, oorzaken en gevolg worden doorgenomen en op deze manier ook in kaart gebracht. Naar aanleiding van deze bespreking wordt er, indien nodig en afhankelijk van de zorgvraag, actie ondernomen. Hierbij kan worden gedacht aan een zorggesprek met ouders, observatie van de pedagoog of het opstellen van een handelingsplan. Tevens wordt met elkaar besproken hoe deze signalen (inclusief aanpak) worden gecommuniceerd naar de ouders.

Indien de zorg eerder aandacht vergt dan het geplande werkoverleg, kan er ten alle tijden een beroep worden gedaan op de pedagoog. Deze komt langs op de vestiging of er vindt telefonisch overleg plaats.

Onze zorg wordt altijd met je gedeeld. Daarnaast blijven we je ook op de hoogte houden. Bijvoorbeeld tijdens de overdrachtmomenten of tussentijdse evaluatiegesprekken. We vinden het belangrijk om de ontwikkeling van een kind, zowel thuis als op het kinderdagverblijf, te volgen.

Op de vestiging is een sociale kaart aanwezig. Dit ter collegiale ondersteuning, wanneer de zorg na begeleiding toeneemt of indien er aan ouders het advies wordt gegeven om contact op te nemen met een externe zorginstantie. Het inwinnen van advies gaat onder begeleiding van de pedagoog.

9. Beleid kindermishandeling en huiselijk geweld

Iedereen die werkt met kinderen en volwassenen is verplicht te werken met een meldcode 'kindermishandeling en huiselijk geweld'.

Topkids hanteert het protocol kindermishandeling wanneer er vermoedens zijn van huiselijk geweld. Daarnaast heeft een groot aantal pm'-ers de cursus 'signaleren en gespreksvoering met ouders' gevolgd om nog beter op dit protocol in te kunnen spelen.

Het protocol ligt ter inzage op de vestiging. Iedere pm'er is ermee bekend.

Binnen de organisatie is de pedagoog de aandachtsfunctionaris/vertrouwenspersoon. Alle pm'ers zijn hiermee bekend.

Bijlage 1: Dagindeling

Voor iedere baby geldt een individueel schema. Dit afhankelijk van hun slaapritme en voedingsschema. Activiteiten voor de baby's worden daardoor ook op verschillende tijden georganiseerd. De baby's groeien uiteindelijk naar onderstaande dagindeling toe.

Hieronder volgt een indicatie van onze dagindeling. In de praktijk zijn deze tijden flexibel om zoveel mogelijk in te kunnen spelen op de behoefte en leeftijd van de kinderen.

- 7:30 - 9:15 uur: Ontvangst kinderen, overdracht ouders aan pm'ers. De oudste peuters mogen aan tafel puzzelen, boekjes lezen, tekenen of iets dergelijks. De kleinsten kunnen nog niet zo lang aan tafel blijven dus mogen lekker rondlopen en iets uit de bakken pakken om mee te spelen.
- 9:15 - 9:30 uur: Ochtendgymnastiek / opruimlied / kringmoment
- 9:30-10:00 uur: Aan tafel zingen we liedjes en lezen een boekje. Daarna is er een 'groente momentje' en drinken de kinderen water.
- 10:00 uur: Kinderen worden verschoond of gaan de naar de wc.
- 10:15 uur: Babyactiviteit en gerichte activiteit 3+groep. Zowel binnen als buiten.
- 11:30 uur: Gezamenlijke brood-, of warme maaltijd
- 12:30 uur: Verschoon- en wc-ronde. Daarna gaan de kinderen naar bed voor hun middagslaapje. De grote kinderen krijgen in de groepsruimte een stretcher om even op te rusten of rustig op te spelen. De pm'ers kunnen hierna om en om pauze houden. Aanbod 3-plus activiteit.
- 14:30 uur: Kinderen komen uit bed, aankleden, verschoonen of naar de wc.
- 15:00 uur: Fruitmoment en sap drinken.
- 15:30 uur: Gerichte activiteit, buiten spelen of vrij spelen
- 16:30 uur: Indien gewenst kunnen kinderen nog een boterham en een glaasje water/thee.
- 16:30 - 18:30 uur: Ophalen kinderen, vrij spel, overdracht pm'ers aan ouders.